

Oponentský posudek diplomové práce Mileny Najmanové

Státní maturita pro sluchově postižené studenty

Milena Najmanová se ve své práci zaměřila na velmi aktuální téma reformy státní maturity. Toto téma se snažila uchopit v historickém i v současném kontextu středoškolského vzdělávání slyšících i neslyšících v České republice. Popsala aktuální návrhy formy státní maturity a úskalí její případné modifikace pro studenty se sluchovou vadou.

V úvodních kapitolách se diplomantka věnuje popisu historického vývoje sekundárního vzdělávání v našich zemích a podobám maturitní zkoušky v jednotlivých obdobích. Tento text je sestaven na základě studia odborné literatury. V práci se na s. 43 a na s. 48 píše, že po roce 1989 se podoba maturitní zkoušky nijak výrazně nezměnila. Pokud se ale podíváme na s. 42, kde je popisována podoba maturitní zkoušky z poloviny osmdesátých let, uvidíme, že součástí maturity bylo množství písemných zkoušek. Po roce 1989 však figurovala v maturitní zkoušce pouze písemná slohová práce, jako součást maturity z českého jazyka (jak se píše na s. 47). Není toto velmi podstatná změna? I vzhledem k tomu, že v návrzích nové státní maturity se písemné zkoušky opět objevují?

Pátá kapitola je věnována přehledu sekundárního vzdělávání pro žáky se ztrátou sluchu. Pro nezasvěceného čtenáře může být trochu zavádějící, že se zde hovoří o všech typech škol, bez ohledu na to, zda byly zakončeny maturitou – doporučila bych toto vyznačit např. v tabulce č. 6 na s. 55 (proč jsou první maturanti uvedeni pouze u školy ve Valašském Meziříčí? a některé další můžeme nalézt až v tabulce na s. 64?). Bylo by jistě zajímavé zjistit, zda byla Národní a střední škola pro nedoslýchavé zakončena maturitou. Chtěla bych se diplomantky zeptat, zda se nepokoušela zjistit, jak vypadala maturita na Gymnáziu v Ječné v roce 1957? Byla totožná s maturitou pro slyšící?

K současné situaci na poli vzdělávání sluchově postižených mám několik otázek. Na s. 57 se píše, že v současné době „stále chybí možnost středoškolského nástavbového studia“ a na s. 58, že „máme nástavby pro absolventy jiných středních škol bez maturity“ (i v tabulce na s. 56 je nástavbové studium uvedeno). Není v tom rozpor? K jakým školám se vztahuje tato věta na s. 58: V současné době, tj. ve školním roce 2007-2008, mají studenti možnost pokračovat na vyšších odborných školách za přítomnosti tlumočnicka do znakové řeči.“ Zarazila mě také poznámka č. 60 („některé školy „nutí“ své budoucí studenty podepsat papír, ve kterém se píše, že student nebude na škole požadovat zajištění a uhrazení tlumočnických služeb“), mohla by nám diplomantka sdělit, o kterých školách zde hovoří? Jak koresponduje fakt, že mnoho škol nenabízí možnost složit maturitu s cizího jazyka (jak je uvedeno na s. 65), s tím, co je uvedeno na s. 47 – „ústní zkouška se skládá z českého jazyka, cizího jazyka ...“ – je tedy povinná nebo ne?

V kapitole č. 6 se autorka věnuje mj. kurikulárním dokumentům. Domnívá se opravdu, že pozitivum RVP je v tom, že je pro všechny školy stejný (s. 82) – nepovede to spíše k tomu, že ŠVP a požadavky jednotlivých škol budou rozrůzněnější, než byly doposud?

Pokud budou studenti se sluchovou vadou rozděleni při průběhu maturity do tří skupin, jak navrhuje tabulka č. 12, kdo bude rozhodovat o tom, do jaké skupiny se který student zařadí? Pokud budou testy centrálně překládány do českého znakového jazyka, jakým způsobem se vyrovnáme s rozrůzněností ČZJ na jednotlivých školách, s odbornou terminologií atd.? Budou skutečně všichni studenti tlumočnickovi rozumět? Pokud by skutečně studenti mohli absolvovat zkoušku z ČZJ jako z jazyka mateřského, z čeho by se tato zkouška skládala a jak by probíhala? Jak bychom se vyrovnali např. s absencí literatury, která je součástí předmětu český jazyk – i když, jak z práce vyplynulo, bude v budoucnosti tato složka umenšena na úkor části jazykové (i když doposud tomu bylo naopak a i většina hodinové dotace na středních školách byla věnována právě literatuře – změní se toto?). Z tabulky č. 14 snad dokonce vyplývá, že literatura nebude součástí písemné zkoušky základní úrovně obtížnosti a v podstatě ani ústní (tabulka č. 16)? Požadavky k maturitní zkoušce z českého jazyka nebudou pro neslyšící žáky nijak upravovány (např. „formulování výpovědi v souladu s jazykovými normami a zásadami jazykové kultury“, „analyzování uměleckého textu“).

Jak přesně si máme vyložit větu na s. 96, že „úspěšnost studentů se ztrátou sluchu byla překvapující“? Znamená to, že měli neočekávaně dobré výsledky - lepší, než slyšící? Nebo že byl test příliš lehký a neosvědčil se?

Podkapitola 6. 5. 1 je věnována typologii didaktických testů. Autorka se bohužel zaměřila spíše na formální typy úloh, které dokumentuje pouze na jednom testu v příloze č. 3 (nikoliv 7, jak se píše na s. 102). Nekomentuje ani, které úlohy jsou vhodné či nevhodné pro neslyšící a proč. Jednotlivé úlohy nerozebírá z obsahové hlediska ani je nijak neporovnává s úlohami pro slyšící. Ostatně z celé práce se nedozvíme, jak vlastně vypadá test z ČJL pro slyšící. Ukázky některých didaktických úloh z různých předmětů nalezneme pouze v příloze č. 4 (jedná se o úlohy původní či nějak modifikované?).

Na s. 108 se píše, že „definitivní rozhodnutí o realizaci MZ ... by mělo „padnout“ v květnu či červnu roku 2008“. Chtěla bych se tedy zeptat, zda k tomuto rozhodnutí již došlo či nikoliv. Myslím, že z práce ani ze schématu v příloze zcela jasně nevyplývá, které zkoušky budou písemné či ústní či obojí. Není také zcela jasné, jak bude probíhat centrální zadávání, zejména pak slohové práce (esej-testu). Pokud bude centrálně zadáno 10 témat (?), jak může mít vždy alespoň jedno obsahovou souvislost s odborným profilem absolventa (s. 118), vezmeme-li v úvahu rozmanitost středních škol. A není 60 minut na vypracování málo?

Nemyslím si, že je relevantní zkoumat učebnici Umíme číst a psát česky z hlediska toho, zda pokrývá témata požadovaná maturitní zkouškou (za tímto účelem nebyla vytvářena, není ani zařazena do seznamu učebnic a učebních textů, kterým byla udělena schvalovací doložka), nicméně bych se chtěla zeptat, co znamenají otazníky u některých položek v tabulce na s. 123? Pokud se podíváme na test v příloze č. 3 je zřejmé, že test se touto učebnicí inspiroval? Nevyplývala právě z toho úspěšnost studentů při testu? Vychází i test pro slyšící z rozebírané učebnice Český jazyk pro střední školy?

Za jeden z nedostatků celé práce považuji její strukturu. V práci se často zmiňuje nová koncepce maturit (např. na s. 70-74 aj.), modifikace maturity pro neslyšící atd. Jak má ale vlastně nová maturita vypadat se dozvídáme až v poslední sedmé kapitole – to nepovažuji za příliš vstřícné, zejména pro nezasevěného čtenáře (tuto kapitolu bych zařadila dříve). Také

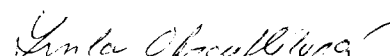
konkrétní podoba maturitních testů nám zůstává skryta (kromě ukázek bez komentáře v přílohách – které ovšem diplomantka zapomněla do práce přiložit a musela jsem si je vyžádat). Postrádám více konkrétních příkladů jednotlivých úloh, srovnání úloh pro slyšící a pro neslyšící, jejich podrobnější analýzu, popř. rozbor výsledků atd. Domnívám se, že toto bylo i součástí původního zadání: „porovnání typologie úkolů pro slyšící studenty a studenty se sluchovým postižením“. Z formálních nedostatků, kromě již výše zmíněného nepřiložení příloh, které znesnadňovalo čtení textu, bych uvedla občasné opakování stejných vět na různých místech textu (např. s. 27, 60, 98).

Vzhledem k tomu, že toto téma je velmi aktuální a živé, je zřejmé, že na mnoho otázek, které jsem zde položila, bude teprve nutné hledat odpovědi a řešení. Až budoucnost ukáže, zda navrhovaná koncepce maturit je přijatelná nejen pro neslyšící. Zatím je zřejmé, že většina studentů středních škol pro sluchově postižené by v nemodifikovaných testech neměla velké šance uspět. Je otázkou, zda je nejlepším a jediným řešením celé situace „pouhá“ úprava testů. Naším cílem by měla být spíše komplexní transformace veškerého vzdělávání pro osoby se ztrátou sluchu.

Závěr: Domnívám se, že diplomová práce Mileny Najmanové splňuje požadavky na diplomové práce kladené a může být podkladem k obhajobě.

14. 8. 2008

Mgr. Lenka Okrouhlíková

Návrh hodnocení: *velmi dobře*